

INTRO ELEVARK

- FORSTÅELSE AF CENTRALE BEGREBER I FORLØBET OG
OPGAVER TIL FILMEN "DISCIPLIN"

Foto: Box productions

Fag: Dansk, samfundsfag & sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab

Niveau: 7.-10. klasse

Formål:

- I skal kunne forklare, hvad begreberne *norm*, *fordom*, *kultur* og *identitet* betyder.
- I skal have viden om, hvordan normer kan virke undertrykkende.
- I skal kunne tale med om, hvordan normer og forventninger har indflydelse på jeres egen og andres kultur og identitet.
- I skal blive bevidste om, hvorvidt I selv har nogle fordomme, og hvordan de er blevet skabt.

FFM.V.

Indledende øvelser

Inden I ser filmen skal I lære, hvad begreberne *norm*, *identitet*, *kultur* og *fordom* betyder. I boksene herunder er de fire begreber forklaret. Efter hver ordforklaring er der en øvelse. Øvelsen skal få jer til at tænke over og diskutere, hvordan normer, fordomme, kultur og identitet har betydning for jeres klasse og jeres eget liv.

Ordforklaring: Hvad er en norm?

En norm er en *uskreven* regel, der påvirker, hvordan vi opfører os, og hvad vi tænker. Normer er altså ikke skrevet ned nogen steder. Vi opdrager hinanden til at følge dem. Man kan også sige, at normer handler om, hvad mennesker opfatter som normalt.

Et eksempel på en norm kan være; *du bør lytte, når andre taler*.

Normer kan være gode. De kan hjælpe os til at være sociale og gode ved hinanden fx ved at fortælle, hvordan man behandler andre ordentligt. Men normer kan også være begrænsende og føre til fordomme og diskriminering.

Et eksempel på normer, der begrænser: Både piger og drenge kan blive begrænset i deres tøjvalg, fordi mange børnetøjsafdelinger er delt op i "drengetøj" og "pigetøj". Det sender nogle signaler om, at det er mest normalt for drenge at bære bestemte farver og gå i bukser og for piger at gå i kjole og bære mere spraglet tøj fx lyserød og lilla. Hvis en dreng går i tøj fra pigeafdelingen, vil han måske blive hånet eller opfattet som mærkelig af dem, der følger normerne for "drengetøj" og "pigetøj".

Øvelse 1: Normer i klassen

I grupper: Lav en liste over positive normer, der præger jeres klasse. Lav en top 5 over de vigtigste. Argumentér for jeres valg over for resten af klassen. Er alle enige om, at de samme normer kan betegnes som gode?

Eksempel:

- I vores klasse har alle lov til at sige deres mening.
- I vores klasse er vi gode til at samarbejde på tværs af køn.

Ordforklaring: Fordom

Det er en fordom, hvis du på forhånd dømmer en person eller en gruppe på et mangelfuldt eller forkert grundlag. En fordom er altså det modsatte af sikker viden. Alle mennesker har fordomme. Nogle har mange, nogle har ikke så mange.

Fordomme er for det meste negative ting, vi tror om andre. Fordomme er som regel også generaliserende. Det betyder, at man dømmer en hel gruppe på én gang. En fordom om jyder kan fx være, at de er lidt bondske, og en fordom om københavnere kan være, at de er snobbede. Der kan også findes fordomme, der virker mere positive. Fx er det en udbredt fordom, at asiatiske børn er dygtige i skolen. Eller at kvinder er bedre end mænd til at passe børn. Traditionelle fordomme gælder ofte kvinder, ældre, minoritetsetniciteter, homoseksuelle og sindslidende.

Øvelse 2: Hvilke konsekvenser kan fordomme få?

I klassen: Se først videoen "[Jyder ser København som ondskabens imperium](#)" fra DR Nyheder med livsstilseksperter Henrik Byager.

Individuelt: Svar på følgende spørgsmål skriftligt:

1. Hvilke fordomme mener Byager, københavnere har om jyder?
2. Hvilke fordomme mener Byager, jyder har om københavnere?
3. Hvilke konsekvenser tror Byager, fordommene kan få for Danmark?

I klassen: På baggrund af jeres skriftlige svar, diskutér følgende spørgsmål:

1. Hvad tror I, Henrik Byager mener med, at det er "grotesk", at der er så mange fordomme?
2. Hvad tænker I om Henrik Byagers egen måde at tale om fordomme på? Er han selv fordomsfuld?

Øvelse 3: Hvilke normer, forventninger og fordomme præger dit syn på andre?

Individuelt: Hurtigskriv i 5-7 min. Ud fra følgende spørgsmål:

1. Hvilke forventninger har **du selv** til andre? Har du fx særlige forventninger til henholdsvis kvinder og mænds opførsel og udseende?
2. Har du særlige forventninger til det at være dansk? Til folk der har en anden religion eller seksualitet end dig selv.
3. Har nogle af forventningerne karakter af fordomme? Hvad tror du har skabt fordomme hos dig?

Gem din besvarelse. Du skal bruge den igen, når I skal evaluere forløbet i outro elevarket.

Ordforklaring: Hvad er kultur?

Kultur kan betyde mange ting. I denne sammenhæng handler kultur om de ting, du *gør*, både alene og i fællesskab med andre. Det kan være, at du er del af en bestemt sportskultur, gamerkultur, musikkultur eller noget helt andet. Måske er du samtidig præget af en specifik kultur i din familie – altså hvordan din familie *gør*.

Jeres familiekultur kan være påvirket af, hvor du er vokset op, og hvor dine forældre kommer fra. Men selv om to familier kommer fra samme land, kan de godt skabe kulturer, der er meget forskellige. Fx have meget forskellige spisevaner eller forskellige måder at bo på.

Din kultur kan forandre sig og udvikle sig i takt med, at du bliver ældre og får nye interesser. Kultur ændrer sig som regel også fra generation til generation. Fx lever du sikkert på en måde, der er meget forskellig fra dine bedsteforældres. Din kultur er måske også anderledes end dine forældres, fordi du er yngre og har andre interesser end dem.

Øvelse 4: Overblik over klassens kulturer

I klassen: Log ind på [padlet](#) og brug 5-7 minutter på at lave en fælles brainstorm. Alternativt kan I bruge post-its og hænge dem op på tavlen.

1. Skriv i stikord, hvilke ting du gør, der er en del af din kultur.
2. Del jeres stikord op i bunker, så de passer sammen. Giv bunkerne overskrifter (find gerne på nogen der ender på "- kultur" fx; sportskultur, hiphopkultur, madkultur mv.). Herefter kan I tælle, hvor mange kulturer klassen er præget af. Find ud af om, der er kulturer, som I alle eller næsten alle er en del af.
3. Diskuter om det giver mening at tale om fx dansk kultur, ungdomskultur, drengekultur, pigekultur osv. Er der ting, der er 100 % fælles for alle danskere, alle piger, alle drenge eller alle unge?
4. Gå evt. hjem og spørg dine forældre eller ring til dine bedsteforældre og spørg dem om, hvordan man talte om kultur, da de var børn/unge. Var folk mere ens dengang?

Ordforklaring: Hvad er identitet?

Identitet er de særlige træk, der gør dig til den, du er. Du har både **en personlig identitet** og **en social identitet**.

Den *personlige identitet* er de egenskaber og karaktertræk, som er helt særlige for dig. Det kan fx være, at du er modig, humoristisk og nysgerrig. Eller, at du har nemt ved at blive vred og jaloux.

Den *social identitet* handler om, hvordan du er sammen med andre. Det er sider af dig selv, du fremhæver for at "passe ind i flokken". Man kan også tale om, at du ubevidst påtager dig forskellige roller, når du er sammen med forskellige mennesker. Måske taler du og opfører dig på en bestemt måde, når du besøger din oldemor og på en hel anden måde, når du hænger ud med dine venner?

Sammenhængen mellem normer og social identitet

Vores sociale identitet bliver tit påvirket af normer og forventninger fra andre. Måske har du venner som synes, det er ok, at du sms'er mens I snakker sammen. Men du ved godt, at du i andre situationer ville fornærme dem, du var sammen med, hvis du hele tiden sad og kiggede på din telefon.

Øvelse 5: Interview om identitet

I par: I skal lave et interview ud fra overskriften: *Hvilke forventninger og normer præger din egen sociale identitet?*

1. Tegn først to kolonner på et papir eller på computeren. I skal nu på skift interviewe hinanden.
2. Intervieweren spørger, hvilke forskellige sociale identiteter eller roller makkeren har og skriver dem i den ene kolonne. I den anden kolonne skriver intervieweren ned, hvilke forventninger og normer, makkeren synes, der knytter sig til rollerne.
3. Byt derefter roller.

HUSK: At det ikke handler om at skrive, *hvordan* I er, men hvordan I føler det *forventes af andre*, at I er.

Øvelsen kan være svær, så her er lidt inspiration til, hvordan I kan løse den. I kan evt. starte med at lave øvelsen sammen med jeres lærer på tavlen:

Mine sociale identiteter (roller)	Norm/forventning
Datter	Skal hjælpe til derhjemme, skal vælge at gøre det fornuftige, skal blive dygtig til at spille klaver, skal have kjole på til familiefester
Elev i xx	Skal være stille i timerne, skal have høje karakterer i dansk
Veninde til xx	Skal være omsorgsfuld, skal finde på sjove og skøre ting
Pige	Skal se pæn ud og være tynd
Karateudøver	
Jyde/Københavnner/Landbo/Bybo	
Oldebarn/barnebarn	

I par: Tal til sidst med din makker om jeres liste:

1. Sammenlign først om de er ens eller forskellige.
2. Vælg nu de to roller ud, som du synes siger mest om den, du er.
3. Hører der normer til de to roller, som du synes er positive og gerne vil leve op til? Er der normer, du ønsker at bryde? Fortæl din makker hvorfor.

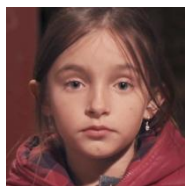
Benyt begreberne på en konkret film

"Disciplin" er en schweizisk kortfilm fra 2014. Filmen foregår i et supermarked, hvor en diskussion mellem to kunder om børneopdragelse eskaleres og bliver til en stor konflikt med mange indblandede.

Øvelse 6: Se "Disciplin"

Der er mange [karakterer](#) i "Disciplin", og der sker mange ting og bliver sagt mange replikker på meget kort tid. Derfor er det en god ide at dele klassen op, så 2-3 elever holder øje med én bestemt karakter fra filmen. Skriv evt. ned, hvilke fordomme jeres karakter har undervejs.

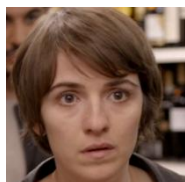
Hold øje med følgende karakterer:

1. Den lille pige

2. Faren til den lille pige

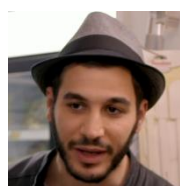
3. Moren til den lille pige

4. Den lyshårede dame

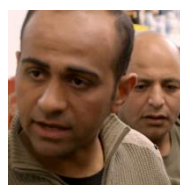
5. Den lyshårede dames mand

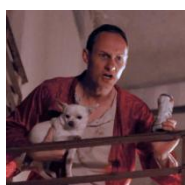
6. Den unge mand med hat og læderjakke

7. Manden med krøller, guldkæde og rød skjorte

8. De to butiksejere

9. Mand på altan

10. De tre unge, der hænger ud foran butikken

Øvelse 7: Efter filmen

I klassen: Tal om én person ad gangen. Fokuser især på følgende:

1. Hvordan udviser personerne fordomme?
2. Hvordan er deres normer forskellige?
3. Hvordan hænger normer og fordomme sammen med personernes identitet og kultur?

”Disciplin” har et satirisk præg, og spiller i høj grad på stereotyper og fordomme. Men den viser alligevel (vha. en del overdrivelser), hvordan misforståelser, forskellige værdier og fordomme skaber grobund for konflikter.

I grupper: Tal om følgende spørgsmål:

1. Hvad starter skænderiet med?
2. Kan I finde eksempler på racisme i filmen? Hænger racismen sammen med fordomme?
3. Er alle karaktererne i jeres optik "lige gode om det", eller er der nogen, der har mere ret end andre?
4. Er der nogen, der virker særligt usympatiske i jeres optik?
5. Hvorfor tror I, at filmen hedder "Disciplin"?
6. Hvilken kultur kan man tale om, at de medvirkende skaber sammen?
7. Kom med forslag til konfliktnedtrapning? Hvilke replikker ville være bedst usagte?
8. Hvordan ville du selv reagere, hvis du så et barn blive slået af sin far?
9. Hvordan ville du selv reagere, hvis du overhørte nogen være racistisk?

